

آیین نامه ساماندهی کودکان خیابانی

آیین نامه ساماندهی کودکان خیابانی شماره : ۲۲۷۱۷ت۳۲۳۸۶هـ.تاریخ : ۱۳۸۴،۰۵،۰۴

وزارت رفاه و تأمین اجتماعی

هیأت وزیران در جلسه مورخ ۱۳۸۴،۴،۲۶ بنا پیشنهاد شماره ۱۰۰،۶۱۴۶ مورخ ۱۳۸۴،۴،۱۱ وزارت رفاه و تأمین اجتماعی و به استناد ماده (۱) و بند (الف) ماده (۱۵) قانون ساختار نظام جامع رفاه و تأمین اجتماعی - مصوب ۱۳۸۳ - و ماده (۹۷) قانون برنامه چهارم توسعه اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی جمهوری اسلامی ایران - مصوب ۱۳۸۳ - آیین نامه ساماندهی کودکان خیابانی را به شرح زیر تصویب نمود:

آیین نامه ساماندهی کودکان خیابانی

فصل اول - کلیات

ماده ۱ - اصطلاحات زیر در آیین نامه در معانی مشروح مربوط به کار می روند:

۱- کودک خیابانی: فرد کمتر از ۱۸ سال تمام که به صورت محدود یا نامحدود در خیابان به سر می برد، اعم از کودکی که هنوز با خانواده خود تماس دارد و از سرپناه برخوردار است و یا کودکی که خیابان را خانه خود می داند و رابطه او با خانواده به حداقل رسیده و یا اساساً چنین ارتباطی وجود ندارد.

۲- ساماندهی: مجموعه فعالیتهایی که توسط نهادها، سازمانها و دستگاههای اجرایی دولتی و غیر دولتی تعریف شده در این آیین نامه، از شناسایی، جذب و پذیرش کودکان خیابانی آغاز و تا رسیدن وی به فرجام قابل اطمینان ادامه می یابد.

۳- شناسایی: ارتباطی که توسط مددکار اجتماعی با کودک خیابانی شکل می گیرد و به تشخیص وضع موجود وی می انجامد.

۴- جذب: ارتباط تقویت یافته مددکار اجتماعی با کودک خیابانی که جلب اعتماد و پذیرش ارتباط از سوی کودک خیابانی را به همراه دارد. این فعالیت با هدف آگاه نمودن کودک خیابانی از منابع و خدماتی که می تواند در اختیار او قرار گیرد انجام می پذیرد.

۵- اقامت: حضور کوتاه مدت، میان مدت و درازمدت کودک خیابانی در مراکز اقامت که شامل سه سطح زیر می شود:

الف - اقامت کوتاه مدت: حضور کودک خیابانی در مرکز اقامت حداکثر به مدت ۲۱ روز

ب - اقامت میان مدت: حضور کودک خیابانی در مرکز اقامت بیشتر از ۲۱ روز تا یک سال

ج - اقامت دراز مدت: حضور کودک خیابانی بی سرپرست یا بدسرپرست در مراکز شبانه روزی تا پایان ۱۸ سالگی مطابق با آیین نامه مراکز شبانه روزی سازمان بهزیستی کشور.

تبصره - در موارد استثنایی و در صورت ضرورت با نظر تیم تخصصی مدت اقامت موضوع بند "الف" حداکثر یک دوره قابل تمدید می‌باشد.

۶- مراکز کودکان خیابانی: مراکزی که در آنها خدمات تخصصی به کودکان خیابانی ارائه می‌شود. این مراکز در چهار سطح زیر می‌باشند:

الف - مراکز و پایگاههای سطح یک (سرپایی):

مراکز و پایگاههای ثابت و سیاری که بدون اقامت کودک نسبت به ارائه خدمات سرپایی به وی و خانواده‌اش اقدام می‌نمایند.

ب - مراکز سطح دو (اقامت کوتاه مدت):

مراکزی که امکان اقامت کودک را حداکثر تا ۲۱ روز فراهم می‌کنند. (موضوع جزء "الف" بند (۵) ماده (۱) این آیین‌نامه) ج - مراکز سطح سه (اقامت میان مدت): مراکزی که امکان اقامت کودک را حداکثر تا یک سال مهیا می‌کند.

(موضوع جزء "ب" بند (۵) ماده (۱) این آیین‌نامه) د - مراکز سطح چهار (اقامت دراز مدت)

مراکزی که امکان اقامت کودکان بی سرپرست یا بدسرپرست را تا پایان ۱۸ سالگی تأمین می‌کند. (موضوع جزء "ج" بند (۵) ماده (۱) این آیین‌نامه)

۷ - پذیرش: برقراری رابطه پایدار حرفه ای که زمینه را برای اجرای فرایند مشکل گشایی در سطوح مختلف فراهم می‌کند. پذیرش در سه سطح زیر انجام می‌پذیرد:

الف - پذیرش سطح یک: برقراری ارتباط فعال مددکار با کودک خیابانی برای فراهم نمودن حمایت‌های لازم، بدون نگهداری کودک در مرکز اقامت.

این نوع پذیرش در مرکز کودکان خیابانی سطح یک صورت می‌پذیرد. خدمات تخصصی بیشتر. (پذیرش سطح (۲) از طریق ارجاع از سطح (۱) یا به طور مستقیم انجام می‌شود)

ب - پذیرش سطح دو: اقامت کوتاه مدت کودک خیابانی در مرکز سطح دو برای دریافت

ج - پذیرش سطح سه: اقامت میان مدت کودک خیابانی در مرکز سه برای دریافت خدمات تخصصی و حمایت‌های بیشتر.

(پذیرش سطح (۳) از طریق ارجاع از سطوح (۱) و (۲) انجام می‌شود).

د - مراکز سطح چهار (اقامت بلند مدت): این مراکز مستقیماً و یا با اعطای مجوز رسمی سازمان بهزیستی کشور به اشخاص حقیقی و حقوقی تأسیس و اداره می شوند.

تبصره - اقامت بلند مدت و میان مدت کودکان خیابانی که در مراکز سطح (۳) و (۴) انجام می گیرد می تواند به اشخاص حقیقی و حقوقی و سازمانها و موسسات غیر دولتی علاقمند و واجد صلاحیت واگذار شود.

ضوابط و شاخصهای تشکیل (فضای فیزیکی، نیروی انسانی و غیره)، نحوه اداره و کنترل کیفیت این مراکز بر اساس آیین نامه ضوابط تأسیس و انحلال مراکز نگهداری کودکان خیابانی، موضوع بند (۲) ماده (۲۶) قانون تنظیم بخشی از مقررات مالی دولت - مصوب ۱۳۸۰ - توسط سازمان بهزیستی کشور تهیه و ابلاغ خواهد شد.

۸- ترخیص: پایان اقدامات تیم تخصصی مراکز و دستیابی به اهداف تعیین شده که منجر به پاسخگویی به نیازهای کودک در کوتاه مدت، میان مدت و بلندمدت می گردد. بازگشت کودک به کانون خانواده اولویت اقدامات ترخیص مراکز خواهد بود.

۹- پیگیری: سلسله اقداماتی که به منظور پیشگیری از بروز مجدد مشکل برای کودک پس از ترخیص از طریق تماس با خانواده و بازدید از شرایط خانوادگی یا دعوت والدین یا خانواده نزدیک کودک یا سرپرستان وی جهت بررسی و مشاوره های مدد کاری انجام می پذیرد.

۱۰- توانمندسازی: فرایندی است که طی آن مجموعه اقدامات و خدماتی با هدف تحقق زندگی عادی با حداقل وابستگی به منابع حمایتی و ارتقا تواناییها و مهارتهای آموزشی، اجتماعی و حرفه آموزی به کودک و یا خانواده وی ارایه می شود.

۱۱- تیم تخصصی: شامل گروهی از متخصصین و کارشناسان از جمله سرپرست مرکز، روانشناس، مددکار اجتماعی، روانپزشک، پزشک، پرستار، کارشناس حقوقی، مربی و غیره است که به صورت سیار یا ثابت به ارایه خدمات تخصصی به کودک خیابانی و خانواده وی می پردازند.

۱۳- نهادهای حامی: کلیه نهادها و سازمانهایی که به استناد اساسنامه یا وظایف سازمانی، نسبت به ارایه تمام یا بخشی از خدمات موضوع این آیین نامه به کودکان خیابانی اقدام می نمایند.

فصل دوم - روند اجرایی

ماده ۲ - سازمان بهزیستی کشور موظف است با همکاری و مشارکت شهرداری، انجمنهای خیریه، تشکلهای غیردولتی و نیروی انتظامی و با استفاده از مدد کاراجتماعی (در قالب تیم تخصصی سیار یا مستقر در مراکز که با همکاری شهرداریها سازماندهی خواهد شد)، نسبت به شناسایی، جذب، پذیرش و توانمندسازی کودکان خیابانی در کلیه مراکز استانها و در صورت صلاحدید کارگروه اجتماعی استان در شهرهای بالای دویست هزار نفر اقدام نماید.

تبصره ۱ - نیروی انتظامی جمهوری اسلامی ایران موظف است در مواردی که سلامت جسمانی و روانی کودک در معرض خطر جدی قرار می گیرد در امر جذب با سازمان بهزیستی کشور همکاری نماید.

ماده ۳ - در هر مرحله مسؤلیت پیگیریهای پس از ترخیص کودک به عهده مرکز ترخیص کننده است به جز مرکز سطح یک موضوع این آیین نامه و این امر تا رسیدن وی به فرجام قابل اطمینان ادامه می یابد.

ماده ۴ - در صورت تحویل کودک خیابانی به خانواده، بهزیستی استانها و سایر نهادهای حامی موظفند در زمینه حمایت مادی و معنوی خانواده اقدامات لازم را به عمل آورند و هر شش ماه یکبار گزارش اقدامات خود را به سازمان بهزیستی کشور و کارگروه اجتماعی استان اعلام نمایند.

ماده ۵ - اداره کل بهزیستی استانها به منظور تأمین هماهنگی بین بخشی و استفاده از همکاری سایر سازمانها و ادارات کل ذی ربط موظفند مسایل مربوط به ساماندهی کودکان خیابانی را به طور مستمر در کارگروه اجتماعی استان مطرح و نسبت به جلب همکاری و مشارکت سازمانها و نهادهای ذی ربط اقدام نمایند.

فصل سوم - وظایف سازمانها و نهادهای همکار در ساماندهی کودکان خیابانی

ماده ۶ - سازمانها و نهادهای همکار در فرایند ساماندهی کودکان خیابانی در زمینههای تعیین شده زیر همکاری خواهند نمود:

۱- نیروی انتظامی جمهوری اسلامی ایران:

الف - برقراری امنیت در کلیه مراحل اجرایی (امنیت مراکز و تیمهای سیار) ب- اقدامات لازم برای اجرای تبصره (۲) ماده (۲) این آیین نامه
ج - تعیین تکلیف کودکان خیابانی بزهکار

۲ - وزارت دادگستری:

الف - صدور مجوزها و احکام قضایی لازم در مراحل مختلف ساماندهی ب - ارائه مشاوره حقوقی لازم جهت تسهیل ساماندهی کودکان خیابانی

۳- شهرداری:

الف - تخصیص و تجهیز فضای فیزیکی مناسب جهت اجرای مراحل ساماندهی به استناد ماده (۶) قانون شهرداریها.

ب - تأمین امکانات موردنیاز ساماندهی یا اجرای تصمیمات کارگروه اجتماعی استان

۴- وزارت کار و امور اجتماعی:

الف - ارایه تسهیلات اعتباری اشتغالزای به خانواده‌های جویای کار کودکان خیابانی و کودکان بالای پانزده سال (با اولویت)

ب - آموزش رایگان مهارت‌های شغلی به خانواده کودکان خیابانی و کودکان بالای پانزده سال توسط سازمان آموزش فنی و حرفه‌ای

۵- وزارت بهداشت، درمان و آموزش پزشکی:

الف - تأمین نیازهای بهداشتی و درمانی کودکان خیابانی و خانواده درجه اول آنان و

تأمین پزشک و پرستار مورد نیاز مراکز ساماندهی کودکان خیابانی

ب - ارایه خدمات بهداشت و درمان در مراکز سطح (۲) و (۳)

۶- سازمان بیمه خدمات درمانی:

تأمین و صدور بیمه نامه خدمات درمانی برای کودک و خانواده درجه اول وی حسب اعلام بهزیستی استانها

۷- سازمان تأمین اجتماعی: پوشش درمانی و خدمات مورد نیاز کودک و خانواده درجه اول وی در مراکز درمان و بیمارستانهای تابعه بدون دریافت وجه

۸- سازمان صدا و سیما جمهوری اسلامی ایران:

الف - انجام اقدامات فرهنگی و تبلیغی لازم

ب - تهیه برنامه‌ها و تیزرهای لازم برای آگاه سازی اقشار مختلف جامعه

ج - همکاری رسانه ای با سازمانهای مسؤول در جهت انجام وظایف محوله به آنان

۹- جمعیت هلال احمر جمهوری اسلامی ایران: تأمین خدمات حمایتی و انسان دوستانه جهت کودک و خانواده وی در حد مقدور حسب درخواست بهزیستی استانها

۱۰- وزارت آموزش و پرورش:

الف - هشدار و آگاه سازی اولیا دانش آموزان از طریق طرح مسئله توسط انجمنهای اولیا و مربیان

ب - شناسایی و راهنمایی دانش آموزانی که در معرض آسیب هستند از طریق مشاور مدرسه با همکاری مددکاران سازمان بهزیستی

ج - ارایه آموزشهای لازم و آگاه سازی دانش آموزان توسط مربیان و معلمان در خصوص خطرات فرار از خانه و گروههای آسیب رسان و

دامهای اجتماعی

۱۱- کمیته امداد امام (ره): اعمال حمایت‌های لازم از خانواده‌های تحت پوشش حمایتی که دارای کودکان خیابانی بوده اند.

فصل چهارم - هماهنگی و نظارت

ماده ۷ - هماهنگی‌های لازم و نظارت بر حسن اجرای مفاد این آیین‌نامه در استانها توسط کارگروه اجتماعی استان اعمال خواهد شد. تبصره - چنانچه کارگروه اجتماعی استان ضروری بداند، کارگروهی با ترکیب و وظایف مشابه در سطح شهرستان نیز قابل تشکیل خواهد بود.

ماده ۸ - اداره کل بهزیستی استانها موظفند محورهای زیر را در کارگروه اجتماعی استان مطرح و نسبت به تحقق موارد زیر پیگیری نمایند:

۱- بررسی فرآیند و عملکرد هر یک از دستگاهها و نهادهای مجری در هر یک از مراحل اجرای طرح ساماندهی

۲- بررسی و رسیدگی به شکایات و تخلفات و بررسی گزارشهای ادارات بهزیستی یا کارگروه اجتماعی شهرستان.

۳- فراهم نمودن تمهیدات لازم برای تسهیل اجرای برنامه‌های عملیاتی ساماندهی کودکان خیابانی در سطح استان

۴- ایجاد تعهد و حمایت سیاسی از اجرای برنامه‌های عملیاتی ساماندهی کودکان خیابانی در سطح استان

۵- برقراری هماهنگی بین بخشی در سطح سازمانها و نهادهای اجرایی دولتی و غیر دولتی در راستای تحقق اهداف برنامه

۶- ارزیابی عملکرد و پایش مستمر شاخصهای تعیین شده در سطح استان

۷- تحلیل وضع موجود در استان بر اساس گزارشهای دریافت شده از شهرستانها

۸- ترسیم وضعیت مطلوب استان بر اساس شاخصهای کشوری و داده‌های شهرستانها

۹- تهیه چارچوب آموزش، برقراری ارتباط و اطلاع رسانی عمومی و ایجاد هماهنگی در زمینه‌های زیر:

الف - برقراری ارتباط با انجمنهای خیریه و اطلاع رسانی در این زمینه

ب - برقراری ارتباط با مسئولان سیاسی، اجتماعی و مذهبی استان و جلب حمایت آنان

ج - آگاه سازی مردم از آرمانها و هدفهای برنامه با استفاده از وسایل ارتباط جمعی استان

۱۰- جمع آوری و تحلیل مستندات و گزارشهای ادواری و موردی شهرستانها

۱۱- ایجاد بستر لازم جهت توانمندسازی فرد و خانواده وی

تبصره - در صورت تشخیص کارگروه اجتماعی استان، سایر سازمانها و نهادها علاوه بر سازمانها و نهادهای موضوع ماده (۶) این آیین نامه با سازمان بهزیستی کشور در فرایند ساماندهی کودکان خیابانی همکاری خواهند نمود.

فصل پنجم - مقررات عمومی

ماده ۹ - سازمان بهزیستی کشور موظف است با مشارکت و همکاری سازمانها و نهادهای ذی ربط نسبت به راه اندازی مراکز سطوح چهارگانه موضوع این آیین نامه در کلیه مراکز استانهایی که با مشکل کودکان خیابانی مواجه می باشند اقدام نماید

ماده ۱۰ - سازمان بهزیستی کشور مجاز است از محل اعتبارات ساماندهی کودکان خیابانی نسبت به جذب نیروی متخصص مورد نیاز به صورت قراردادی با هماهنگی سازمان مدیریت و برنامه ریزی کشور اقدام نمایند.

ماده ۱۱ - سازمان مدیریت و برنامه ریزی کشور موظف است اعتبارات مورد نیاز جهت اجرای این آیین نامه را تأمین و در اختیار وزارت رفاه و تأمین اجتماعی قرار دهد.

ماده ۱۲ - وزارت رفاه و تأمین اجتماعی هماهنگی اجرای این آیین نامه را بر عهده دارد و این امر را توسط شورایی متشکل از دستگاههای ذی ربط در ماده (۶) به انجام می رساند و هر شش ماه یک بار گزارش اقدامات انجام یافته را تحلیل و جمع بندی و به شورای عالی رفاه و تأمین اجتماعی ارائه خواهد نمود.